

Un istoric al relațiilor diplomatice ale României cu Finlanda (A survey of the Romania-Finland diplomatic relations)

Marian-Alin Dudoi*

Dumitru-Valentin Pătrașcu**

Summary

Shortly after Finland proclaimed its independence from Russia, the Finnish Government proposed to Romania to acknowledge its new status and to begin diplomatic relations. Romania accepted and the timeframe 1920-1921 marked the beginning of their diplomatic relations.

In the World War II, both countries, together with Nazi Germany and the latter's allies fought against the Soviet Union; that period marked the closest relationship between the two countries.

The ties were less intense between 1923-1934 and 1945-1949.

The period 1965-1975 represented also a successful decade in their relations, especially in trade and economic fields.

Beginning with the 90's, the exchanges continued to improve, especially after Romania became a member of the European Union in 2007.

Keywords: *Baltic Sea, Communism, Foreign Affairs, Trade*

Contactele româno-finlandeze au început în secolul al XVII-lea, când Finlanda era teatru de război ruso-suedez, prin prezența ostașilor români, în solda regilor suedezi sau a țarilor. În secolul al XIX-lea, ostașii basarabeni s-au regăsit și pe teritoriul Finlandei, ajunsă mare principat al țarilor. Finlandezii din armata rusă au ajuns pe teritoriul țării noastre pentru a participa la războiul din 1877-1878 sau la Primul Război Mondial.

Dovadă a simpatiei pentru Finlanda, țara noastră l-a numit pe Eduard Evensen la 17 noiembrie 1890 viceconsul onorific la Helsinki [Helsingfors, în limba minoritarilor suedezi, n.n.], devenit la 26 ianuarie 1898 consulat onorific¹. Propunerea aparținuse lui Evensen, deoarece soția sa era româncă; ca atare, se adresase în acest scop ministrului român la Petersburg, Emil Ghica².

Gustav Emil Mannerheim, simbolul națiunii finlandeze, s-a aflat în decembrie 1916 și ianuarie 1917 în fruntea diviziei 12 cavalerie ruse și ulterior comandant al Grupului Vrancea; la plecare, a primit Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a III-a³. Existența consulatului onorific a permis președintelui Senatului finlandez, la scurt timp după proclamarea independenței (6 decembrie 1917) față de Rusia, să se adreseze la 11 ianuarie 1918 consulului onorific al României de la Helsinki, Alex

* Profesor Doctor, Școala Gimnazială Segarcea, județul Dolj.

** Muzeograf Doctor, Muzeul Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”.

¹ E. Dragomir, S. Miloiu, *Istoria Finlandei*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2010, p. 431.

² N. Copoiu, „Helsinki”, în *Reprezentanțele diplomatice ale României*, vol. II, 1911-1939, București, Editura Politică, 1971, p. 202-203.

³ E. Dragomir, S. Miloiu, *op. cit.*, p. 432.

Holmström, în vederea recunoașterii de țara noastră a noului statut internațional al Finlandei⁴. O telegramă a Ministerului Afacerilor Străine din 5 aprilie 1920, ajunsă la Helsinki trei zile mai târziu, aducea la cunoștința guvernului finlandez recunoașterea independenței⁵. Izolarea Europei nordice după război a determinat sosirea înștiințării oficiale (scrise) la ministrul român la Stockholm abia la 26 aprilie, care a ajuns la Holmström două zile mai târziu⁶.

Relațiile diplomatice dintre România și Finlanda au fost stabilite, la rang de legație, la 28 iunie 1920, ca urmare a acordării agrementului pentru însărcinatul cu afaceri Väinö Tanner (născut Thomasson), sosit deja la București⁷. Prin urmare, țara noastră a stabilit relații diplomatice cu Helsinki-ul, aproximativ în același timp cu țări baltice formate de câteva secole, precum Danemarca și Suedia; explicația a rezidat în dorința României de a fi una din țările care susțineau afirmarea pe plan internațional a țării baltice și astfel să contribuie la soliditatea independenței noului stat.

La 20 mai 1926 consulatul onorific din Finlanda a devenit consulat general onorific.⁸

Conform decretului emis de regele Ferdinand în 11 februarie 1921 s-a dispus înființarea legației de la Helsinki, condusă de ministrul plenipotențiar Dimitrie Plesnilă, începând cu 15 februarie⁹. La 7 aprilie 1921, președintele republicii i-a primit scrisorile de acreditare¹⁰. La 1 aprilie 1922, din motive bugetare, legația s-a închis – în ciuda protestelor finlandeze –, competențele sale fiind transferate legațiilor României din Stockholm (1922-1932) și Riga (1932-1934)¹¹. Activitatea legației se desfășurase în condiții dificile prin intermediul curierului francez, care transporta scrisorile și celelalte acte diplomatice la Berlin, de unde le prelua curierul român săptămânal! În viitor, ministrul român la Stockholm va vizita Finlanda câte șase săptămâni în fiecare an¹².

La 1 februarie 1934, grație unui nou mandat al lui Nicolae Titulescu la Afaceri Străine, s-a decis reînființarea legației¹³. Expresie a relațiilor de bună colaborare, Finlanda i-a acordat lui Titulescu cea mai înaltă decorație a sa, Ordinul „Trandafirul Alb”, în grad de Mare Cruce¹⁴. Raoul Bossy și-a prezentat scrisorile

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Confluente româno-finlandeze: trei secole de contacte, 85 de ani de relații diplomatice*, București, Editura Institutului Cultural Român, 2005, p.172.

⁷ *Ibidem*, p. 58.

⁸ E. Dragomir, S. Miloiu, *op. cit.*, p. 431.

⁹ A. Bruciu-Cozlean, „Finnish-Romanian Confluences. Several Landmarks”, *Finnish Journal for Romanian Studies*, nr. 2/2016, p. 63.

Confluente româno-finlandeze ..., p. 174.

¹⁰ N. Copoiu, „Helsinki”, p. 206.

¹¹ E. Dragomir, S. Miloiu, *op. cit.*, p. 433.

A. Vițalaru, „Romanian Diplomats in the Scandinavian Countries (1918-1947)”, *The Romanian Journal for Baltic and Nordic Studies* (se va cita: RJBNS), vol. 6, nr. 2 (2014), p. 151.

¹² N. Copoiu, „Helsinki”, p. 211.

¹³ A. Vițalaru, „Romanian Diplomats...”, p. 152.

¹⁴ N. Copoiu, „Helsinki”, p. 214.

de acreditare ca trimis extraordinar și ministru plenipotențiar la 14 aprilie 1934; deosebit de activ, el a strâns surse documentare pentru viitorul său studiu referitor la interferențele româno-finlandeze¹⁵. La 29 mai 1920, Väinö Tanner a fost numit însărcinat cu afaceri la București, regelui Ferdinand i-a înmănat scrisorile de acreditare la 7 august 1920, pentru ca la 26 iunie 1921 să prezinte scrisorile de acreditare ca trimis extraordinar și ministru plenipotențiar¹⁶. La 1 aprilie 1923 Finlanda și-a închis legația, astfel că legația sa de la Varșovia a coordonat interesele țării nordice până la reînființarea misiunii diplomatice, prin numirea lui Ensio Hiitonen ca însărcinat cu afaceri la 1 august 1939¹⁷. Micu Spinu, consulul onorific al Finlandei în perioada interbelică, s-a remarcat prin activitatea suținută în vederea apropiării celor două state¹⁸.

S-au semnat acorduri comerciale bilaterale în 28 august 1930 și 18 noiembrie 1937, și de plăți în 3 decembrie 1935 – impulsionate de cumpărarea de România a produselor de cauciuc ale firmei ... „Nokia” și exportul în 1934 de România a 11 000 de tone de produse petroliere¹⁹.

La 9 septembrie 1940 guvernul Antonescu a luat decizia închiderii legației, care a mai funcționat până la 15 octombrie²⁰. Finlandezii au păstrat legația de la București și au cumpărat o clădire mai spațioasă chiar în octombrie 1940²¹! La 1 iunie 1941, se reînființează legația – fapt indispensabil viitorului război comun împotriva Uniunii Sovietice–, prin numirea lui Noti Constantinide, care a depus scrisorile de acreditare la 4 septembrie²². Un nou acord de plăți avea să fie semnat

T. Bujduveanu, *Relații româno-finlandeze. Prezența românilor în Finlanda. Prezența finlandezilor în România*, Constanța, Editura „Ex Ponto”, 2013, p. 79.

¹⁵ R. Bossy, *Jurnal (2 noiembrie 1940-9 iulie 1969)*, Prefață de F. Constantiniu, Ediție îngrijită de I. Mamina, București, Editura Enciclopedică, 2001, p. 9.

Idem, *Amintiri din viața diplomatică (1918-1940)*, vol. I, Ediție și indice de Stelian Neagoe, București, Editura Humanitas, 1993, p. 237.

A. Popescu, „The Romanian-Finnish Cultural Relations: History, Trends, Bibliography”, *RJBNS*, vol. 1, nr. 1(2009), p. 117.

¹⁶ S. Miloiu, *90 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre România și Finlanda*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2010, p. 10.

N. Copoiu, „Helsinki”, p. 339.

E. Dragomir, S. Miloiu, *op. cit.*, p. 433.

¹⁷ *Ibidem*, p. 434.

Confluente româno-finlandeze..., p. 63.

¹⁸ E. Dragomir, S. Miloiu, *op. cit.*, p. 431.

¹⁹ *Ibidem*, p. 434.

N. Copoiu, „Helsinki”, p. 215.

²⁰ A. Vițalaru, „Romanian Diplomats...”, p. 152.

Istoria politicii externe românești în date (se va cita: IPERD), coord. Ion Calafeteanu, București, Editura Enciclopedică, 2003, p. 329.

Confluente româno-finlandeze..., p. 193.

²¹ K. Alenius, „An Excellent Friend Afflicted with Internal Difficulties: The Image of Romania Conveyed by the Finnish Embassy in Bucharest, 1939-1945”, *Valahian Journal of Historical Studies*, nr. 16/2011, p. 23.

²² A. Vițalaru, „Romanian Diplomats...”, p. 153.

T. Bujduveanu, *loc. cit.*, p. 55.

Confluente româno-finlandeze ..., pp. 64, 196.

la Helsinki, în 10 iulie 1942²³. La 29 septembrie 1943 s-a ajuns la un Acord de credit pentru exportul de cereale²⁴. În perioada celui de-Al Doilea Război Mondial s-au dezvoltat la nivel deosebit relațiile culturale; prin urmare, s-au înființat, la începutul anului 1943, Asociația Finlanda-România (în Finlanda) și Asociația România-Finlanda (în România)²⁵.

La 9 septembrie 1944, aviația sovietică a bombardat legația României²⁶.

Între anii 1945-1948, țara s-a aflat în perioada „anilor periculoși” (1945-1948) și a încercat să evite pericolul comunist intern și extern, urmată de perioada 1948-1992, când a adoptat o politică de „finlandizare” – neutralitate cu democrație liberală condiționată de existența unei relații apropiate cu URSS, prin semnarea unui tratat de asistență mutuală (doctrina/linia Paasikivi-Kekkonen)²⁷. Finlanda și-a rechemat misiunea diplomatică în primăvara anului 1945²⁸. Solicitând explicații, Ministerului Afacerilor Străine de la București i s-a adus la cunoștință un răspuns pur diplomatic („din motive de ordin personal”), la 27 martie, de legația de la Helsinki: „Legația Finlandei rămâne în ființă, iar numirea unui personal va fi rezolvată mai târziu”²⁹! Prin urmare, la 1 aprilie 1945, ministrul Finlandei la București a anunțat formal Ministerului Afacerilor Străine retragerea misiunii diplomatice de la București și abilitarea legației Suediei de a apăra interesele finlandeze în țara noastră³⁰. Ca o altă dovadă a menținerii relațiilor bilaterale, Finlanda a decis la 28 decembrie 1945 prelungirea tratatului bilateral de plăți din 10 iulie 1942³¹. Țara nordică a beneficiat de o nouă misiune diplomatică abia la 14 octombrie 1949³². Primii pași au fost făcuți prin delegarea ministrului Carl-Johan (Cay) Sundström la 19 aprilie 1949, cu reședința la Moscova³³.

România a menținut misiunea de la Helsinki sub conducerea însărcinatului cu afaceri, Ion Constantin Vardala (din 1945), care funcționase până atunci ca Secretar I³⁴. La 10 mai 1947, acesta a organizat o recepție, la care au participat nouăzeci de persoane, inclusiv ministrul de externe și șefii misiunilor diplomatice; membrii asociației fino-române participaseră și la Te-Deum-ul de la biserica ortodoxă din Helsinki³⁵.

²³ E. Dragomir, S. Miloiu, *op. cit.*, p. 436.

²⁴ *Confluențe româno-finlandeze ...*, p. 68.

²⁵ T. Bujduveanu, *op. cit.*, pp. 68-69.

²⁶ *Confluențe româno-finlandeze ...*, p. 69.

²⁷ *Ibidem*, p. 15.

²⁸ The Microfiches of Great Britain, Public Record Office, Foreign Office, 371/48579 Arhivele Naționale Istorice Centrale, Colecția Microfișe Anglia 1940-1945, Plicul nr. 123), Telegramă cifrată nr. 335 din 29.03.1945, transmisă de John (Jan) Hélier Le Rougetel, reprezentantul politic britanic, la București, pentru Foreign Office (Londra), mf. 48.

²⁹ *Confluențe româno-finlandeze ...*, p. 69.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, p. 220-221.

³² <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=17244&culture=en-US&contentlan=2>, accesat în 27.12.2017.

³³ *Confluențe româno-finlandeze ...*, p. 70.

³⁴ A. Vițalaru, „Romanian Diplomats...”, p. 163.

³⁵ *Confluențe româno-finlandeze ...*, p. 222.

Gheorghe Vlădescu-Răcoasa a devenit ministru la Helsinki în decembrie 1947, cu reședința la Moscova³⁶.

În 1950 s-a reînființat Asociația de Prietenie România-Finlanda, care va milita pentru promovarea schimburilor culturale³⁷.

Relațiile postbelice, marcate de apropierea Finlandei de Uniunea Sovietică, au permis încheierea, cu țara noastră, a unui Acord comercial și de plăți încă din 14 martie 1951, înlocuit de Acordul de cooperare economică, industrială și tehnică din 25 septembrie 1969, Acordul comercial pe termen lung (1970-1975) din 28 septembrie 1970 și Protocolul adițional la Acordul comercial pe termen lung (1970-1975) din 21 martie 1973, prin care cele două țări au convenit la acordarea reciprocă a clauzei națiunii celei mai favorizate³⁸. Între 8 și 13 mai 1967 avuseseră loc, la Helsinki, discuții româno-finlandeze referitoare la cooperarea economică, industrială și tehnică³⁹.

Din 1956 ministrul român a avut reședința la Helsinki, iar din 1960 Finlanda a decis reprezentarea la București prin însărcinați cu afaceri, optând așadar pentru o misiune diplomatică nesubordonată Moscovei sau Varșoviei, ca în anii 1949-1956 și 1956-1960⁴⁰. La 12 august 1963 cele două țări au decis ridicarea la rangul de ambasadă a misiunilor diplomatice⁴¹.

La 29 aprilie 1974 s-a încheiat un acord de cooperare în domeniile culturii și științei și în alte domenii apropiate⁴².

Din 1975 relațiile comerciale se diminuează, deoarece Finlanda nu a mai importat petrol din țara noastră; relațiile comerciale limitate au dobândit o formă juridică prin Acordul pe termen lung de colaborare economică și cooperare industrială și tehnică (1976-1985), semnat la Helsinki în 20 septembrie 1975; pe lângă acesta, s-au încheiat un Acord comercial pe termen lung (1976-1980) și o Convenție pentru evitarea dublei impuneri, semnată la Helsinki în 31 octombrie 1975⁴³.

În 1969 președintele finlandez a vizitat țara noastră, iar în 1971 a avut loc vizita de răspuns a președintelui Consiliului de Stat⁴⁴.

Pentru a-și facilita aderarea la NATO și UE, România a optat pentru dezvoltarea relațiilor bilaterale cu țările deja membre. La Helsinki, în 21 mai 1997, s-a semnat Programul de cooperare în domeniile culturii, educației, științei și tehnologiei, valabil în perioada 1997-2000; printre altele, programul a permis anumitor

³⁶ A. Vițalaru, *loc. cit.*

³⁷ A. Popescu, „The Romanian-Finnish Cultural Relations...”, p. 119.

³⁸ E. Dragomir, S. Miloiu, *op. cit.*, p. 440.

³⁹ C. Păușan *et al.*, *Regimul comunist din România. O cronologie politică (1945-1989)*, București, Editura Tritonic, 2002, p. 149.

⁴⁰ *Confluente româno-finlandeze ...*, p. 150-151.

⁴¹ I. Bodunescu, *Diplomația românească postbelică în slujba independenței*, Iași, Editura Junimea, 1988, p. 207.

IPERD, p. 386.

⁴² A. Bruciu-Cozlean, „Finnish-Romanian Confluences. Several Landmarks”, p. 65.

⁴³ S. Miloiu *et al.*, *O concepție românească a Nordului sec. XIX-XX*, vol. I, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2009, p. 123.

⁴⁴ E. Dragomir, S. Miloiu, *op. cit.*, p. 441-442.

cercetători români să se perfecționeze la concernul Nokia. În ianuarie 2002, s-a ajuns, la Helsinki, la cel de-al treilea Program de aplicare a acordului de cooperare în domeniile culturii, științei și în alte domenii apropiate pentru perioada 2002-2006⁴⁵.

Au loc vizite ale președintelui Emil Constantinescu în 1998 și ale prim-ministrului Călin Popescu-Tăriceanu în 2006⁴⁶.

Apropierea unui veac de relații diplomatice, contactele politice și regăsirea celor două țări în Uniunea Europeană constituie o garanție a continuității și aprofundării relațiilor bilaterale în viitor.

Bibliografie

- Arhivele Naționale Istorice Centrale, Colecția Microfișe Anglia 1940-1945, Plicul nr. 123 (Microfiches of Great Britain, Public Record Office, 371/48579).
- Alenius, Kari, “*An Excellent Friend Afflicted with Internal Difficulties*”: *The Image of Romania Conveyed by the Finnish Embassy in Bucharest, 1939-1945*, *Valahian Journal of Historical Studies*, nr. 16/2011, pp. 21-33.
- Bodunescu, Ion, *Diplomația românească postbelică în slujba independenței*, Iași, Editura Junimea, 1988.
- Bossy, Raul, *Amintiri din viața diplomatică (1918-1940)*, vol. I, Ediție și indice de Stelian Neagoe, București, Editura Humanitas, 1993.
- Idem, *Jurnal (2 noiembrie 1940-9 iulie 1969)*, Prefață de Florin Constantiniu, Ediție îngrijită de Ion Mamina, București, Editura Enciclopedică, 2001.
- Bruciu-Cozlean, Andra, *Finnish-Romanian Confluences. Several Landmarks*, *Finnish Journal for Romanian Studies*, nr. 2/2016, p. 53-70.
- Bujduveanu, Tănase, *Relații româno-finlandeze. Prezența românilor în Finlanda. Prezența finlandezilor în România*, Constanța, Editura „Ex Ponto”, 2013.
- Dragomir, Elena, Silviu Miloiu, *Istoria Finlandei*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2010.
- Istoria politicii externe românești în date*, coordonator Ion Calafeteanu, București, Editura Enciclopedică, 2003.
- Istoria României în date*, coord. Dinu C. Giurescu, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Enciclopedică, 2007.
- Miloiu, Silviu, *O istorie a Europei baltice și nordice*, vol. II, *De la Războiul Rece la era globalizării*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2005.
- Idem, *90 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre România și Finlanda*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2010.
- Idem; Dragomir, Elena; Lăculeanu, Oana, *O concepție românească a*

⁴⁵ A. Popescu, „The Romanian-Finnish Cultural Relations ...”, p. 121.

⁴⁶ *Istoria României în date*, coord. Dinu C. Giurescu, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Enciclopedică, 2007, pp. 790, 849.

- Nordului sec. XIX-XX*, vol. I, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2009.
- Păiușan, Cristina; Ion, Narcis Dorin; Retegan, Mihai, *Regimul comunist din România. O cronologie politică (1945-1989)*, București, Editura Tritonic, 2002.
- Popescu, Alexandru, *The Romanian-Finnish Cultural Relations: History, Trends, Bibliography*, RRSBN, nr. 1/2009, p. 115-130.
- Copoiu, Nicolae, „Helsinki”, în *Reprezentanțele diplomatice ale României*, vol. II, 1911-1939, București, Editura Politică, 1971.
- Vițalariu, Adrian, *Romanian Diplomats in the Scandinavian Countries (1918-1947)*, RRSBN, vol. 6, nr. 2 (2014), p. 147-167.
- <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=17244&culture=en-US&contentlan=2>, accesat în 27.12.2017.